

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/represje/127177,Boleslaw-Nieczuja-Ostrowski-Dowodca-106-Dywizji-Piechoty-Armii-Krajowej.html>

Fotografia Bolesława Nieczui-Ostrowskiego wykonana po aresztowaniu w 1949 r. (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Bolesław Nieczuja-Ostrowski. Dowódca 106. Dywizji Piechoty Armii Krajowej

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

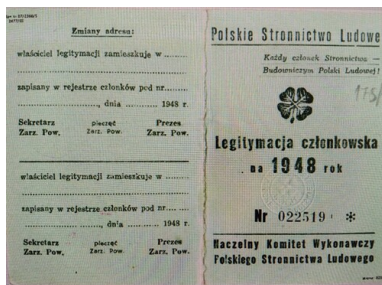
Autor: ŁUKASZ OSPARA 23.07.2026

Oficer Wojska Polskiego i Armii Krajowej, konspirator, więzień okresu stalinowskiego, kawaler licznych odznaczeń – w tym Virtuti Militari i Krzyża

Walecznych, w 1991 r. awansowany na stopień generała brygady.

Bolesław Nieczuja-Ostrowski urodził się w Haliczu w 1907 r. W latach dwudziestych włączył się aktywnie w działalność harcerską. W 1931 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej, otrzymując mianowanie na stopień podporucznika. W latach 1931-1936 odbywał służbę wojskową w 5. Pułku Strzelców Podhalańskich.

W 1934 r. został awansowany na stopień porucznika, a dwa lata później rozpoczął służbę w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie jako instruktor i wykładowca. Później w latach 1938-1939 służył w Ośrodku Wyszczolenia Rezerw Piechoty w Rózanach nad Narwią.

Legitymacja członkowska

Bolesława Nieczui-Ostrowskiego

(z zasobu IPN)

Legitymacja członkowska

Bolesława Nieczui-Ostrowskiego

(z zasobu IPN)

Działalność od jesieni 1939 do 1943 r.

Jako oficer Wojska Polskiego wziął udział w wojnie obronnej w 1939 r. Walczył przeciwko Niemcom jako dowódca kompanii w 115. Pułku Piechoty. W dniu 29 września 1939 r. trafił do niemieckiej niewoli, z której szczęśliwie zbiegł.

Po zakończeniu działań zbrojnych
zaangażował się w działalność konspiracyjną.
Od października 1939 do kwietnia 1940 r.
służył w strukturach lwowskiego Związku
Walki Zbrojnej.

Po zakończeniu działań zbrojnych zaangażował się w działalność konspiracyjną. Od października 1939 do kwietnia 1940 r. służył w strukturach lwowskiego Związku Walki Zbrojnej. Z powodu zagrożenia aresztowaniem przez NKWD, został przeniesiony do Krakowa, gdzie początkowo pełnił funkcję szefa uzbrojenia. Dwa lata później, w sierpniu 1942 r. został organizatorem i szefem konspiracyjnej produkcji broni w krakowskim okręgu Armii Krajowej.

W 1943 r. został awansowany do stopnia majora. Początkowo pełnił funkcję inspektora Inspektoratu Rejonowego AK Miechów, a następnie objęcie dowództwa 106. Dywizji Piechoty AK krypt. „Maria”. Mjr Nieczuja-Ostrowski posługiwał się konspiracyjnymi pseudonimami: „Bolko” oraz „Tysiąc”.

Dowódca 106. DP AK

W maju 1944 r. mjr Nieczuja-Ostrowski otrzymał rozkaz komendanta okręgu dotyczący utworzenia struktur 106. Dywizji Piechoty AK w celu późniejszego przystąpienia do realizacji założeń akcji „Burza”. Zgodnie z wytycznymi miała składać się z trzech pułków: 112. Pułku Piechoty ziemi miechowskiej, 116. Pułku Piechoty ziemi olkuskiej i 120. Pułku Piechoty ziemi pińczowskiej. Łącznie szeregi dywizji miały liczyć około 15 tys. żołnierzy.

W przededniu akcji „Burza” 23 lipca 1944 r. mjr Bolesław Nieczuja-Ostrowski ogłosił częściową mobilizację sztabu 106. DP AK. Sztab dywizji mieścił się w gminie Koniusza, w pobliżu Proszowic. Przebywało w nim, oprócz dowódcy 106. DP AK, kilku innych oficerów podziemia – żołnierzy wspomnianej dywizji.

Mjr Nieczuja-Ostrowski zarządził przeszkolenie dowódców drużyn, plutonów oraz kompanii w posługiwaniu się bronią zrzuconą przez Anglików oraz przechwyconą od Niemców. Szkolenie miało miejsce w lesie chroberskim. Rozpoczęło się kolejnego dnia. Dowódca 106. DP AK wyznaczył por. Wiesława Żakowskiego „Zagraja” na organizatora i komendanta kursu. Szkolenie trwało cały dzień i spełniło istotną rolę w przygotowaniu żołnierzy AK do walki przeciwko Niemcom.

25 lipca 1944 r. 106 DP AK otrzymał „Rozkaz szczególny nr 3”, który nakazywał zarządzenie „stanu czujności” w Inspektoracie „Maria”. Mjr Nieczuja-Ostrowski zarządził częściową mobilizację sztabów i pocztów wojskowych. Rozkazał również wzmocnienie łączności oraz nasłuchów radiowych. Ponadto polecił, aby broń natychmiast została wydana żołnierzom, w momencie rozpoczęcia walki przeciwko Niemcom.

Fotografia Bolesława Nieczui-Ostrowskiego wykonana po aresztowaniu w 1949 r. (fot. z zasobu IPN)

W okresie „Republiki Pińczowskiej”

25 lipca dowództwo Okręgu Krakowskiego AK ogłosiło stan czujności na swym terenie. Jedną z pierwszych akcji bojowych przeprowadzonych na obszarze tzw. „Republiki Pińczowskiej” było rozbrojenie dwudziestu niemieckich żołnierzy w Sancygniowie. Zdobyto ręczne karabiny maszynowe, piętnaście karabinów maszynowych, a także sto granatów zaczepnych i sześćdziesiąt obronnych.

Major Nieczuja-Ostrowski zdawał sobie sprawę ze słabego uzbrojenia podległych mu żołnierzy, stąd widoczne starania o

podejmowanie działań mających dozbroić poszczególne oddziały.

Analizując działalność mjr Bolesława Nieczui-Ostrowskiego, dostrzec można znaczenie, jakie przykładał do sprawy traktowania jeńców wojennych. Po zajęciu Koszyc (26 lipca 1944 r.) dwudziestu żołnierzy Wehrmachtu dostało się do niewoli. Na jego rozkaz zostali uwolnieni bez uzbrojenia. Dowódca 106. DP AK obawiał się bowiem zapoczątkowania spirali agresji, potęgującej ewentualne stosowanie przez Niemców represji wobec polskiej ludności cywilnej.

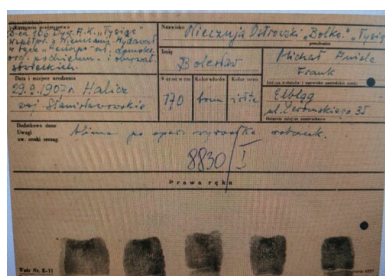
Major Nieczuja-Ostrowski zdawał sobie sprawę ze słabego uzbrojenia podległych mu żołnierzy, stąd widoczne starania o podejmowanie działań mających dozbroić poszczególne oddziały. Dzień po zdobyciu Koszyc przeprowadzono udaną akcję w Charsznicy, podczas której zdobyto czterdzieści granatów, piętnaście karabinów maszynowych, dwa lekkie karabiny maszynowe, 2000 sztuk amunicji, oraz koce, mundury i buty.

Niepowodzeniem zakończyła się natomiast podobna akcja w Książu Wielkim. Wspominał.:

„Po powrocie ze Słaboszowa dotarła do dowódców wiadomość, że w Książu Wielkim, w tamtejszej szkole kwateruje mały oddział uzdrowieńców Wehrmachtu, który można łatwo rozbroić. Po krótkiej naradzie dowódców ze swoimi zastępcami, padła decyzja zajęcia Książa Wielkiego i rozbrojenia wehrmachtowców”.

Niemców zaatakowano za dnia, co w znacznym stopniu zniwelowało efekt zaskoczenia.

10 sierpnia 1944 r. w wyniku pogarszającej się sytuacji ogólnej na terenie tzw. „Republiki Pińczowskiej”, nakazał dowódca 120 pułku piechoty m. in. niepodejmowanie otwartej walki z okupantem.

**Karta aresztowanego Bolesława
Nieczui-Ostrowskiego,
sporządzona przez
funkcjonariuszy WUBP w
Krakowie (z zasobu IPN)**

Początki tzw. Polski ludowej

W grudniu 1944 r. Nieczuja-Ostrowski otrzymał rozkaz z krakowskiej Komendy Okręgu AK. Dotyczył on zabezpieczenia i zamelinowania broni oraz rozformowania podległych mu oddziałów wojskowych. Po wykonaniu rozkazu, Nieczuja-Ostrowski zamieszkał w Krakowie. Wiosną, po aresztowaniu przez funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego komendanta okręgu, miał otrzymać propozycję przystąpienia do tworzonych wówczas struktur Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj. Nie skorzystał z propozycji i nie angażował się w działalność podziemną skierowaną przeciwko nowej władzy.

8 września 1946 r. został zatrzymany przez
funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu
Bezpieczeństwa Publicznego w Elblągu.
Zwolniono go w styczniu 1947 r. W lipcu 1949
r. został ponownie aresztowany.

Major Nieczuja-Ostrowski wyjechał w okolice Elbląga. Na tych terenach zorganizował Spółdzielnię Gospodarczo-Społeczną, w której zatrudniał byłych żołnierzy AK. Jesienią 1945 r. w Krakowie ujawnił się przed Komisją Likwidacyjną byłej Armii Krajowej. Po tym wrócił na północ Polski i kontynuował pracę w jednej z elbląskich spółdzielni. W tym okresie został członkiem mikołajczykowskiego Polskiego Stronnictwa Ludowego.

8 września 1946 r. został zatrzymany przez funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Elblągu. Zwolniono go w styczniu 1947 r. W lipcu 1949 r. został ponownie aresztowany i poddany ciężkiemu „śledztwu”. Oskarżono go m. in. o likwidację skoczków radzieckich czy mordowanie działaczy PPR, a także współpracę z Niemcami. Zarzuty te nie miały nic wspólnego z rzeczywistością. 30 maja 1953 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie skazał go na śmierć. Po dziesięciu miesiącach komunistyczny Sąd Najwyższy zamienił wyrok śmierci na dożywotnie więzienie.

W 1957 r. wyszedł z więzienia i został zatrudniony w gdańskim oddziale PAX. W 1991 r. został awansowany przez prezydenta Lecha Wałęsę na stopień generała brygady. Zmarł 13 lipca 2008 r. w Elblągu. Spoczywa na tamtejszym cmentarzu komunalnym.

COFNIJ SIĘ